

PEDAQOĞİKA

Nərgiz İsmayılova

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

ÜMUMTƏHSİL MƏKTƏBİNİN İDARƏ OLUNMASINDA İNFORMASIYA DƏSTƏYİNİN ROLU

Açar sözlər: *informasiya-təhsil mühiti, informasiya modeli, məktəb direktoru, informasiyanın emalı, təşkilati baza*

Keywords: *information and educational environment, information model, school director, information processing, organizational base*

Ключевые слова: *информационно-образовательная среда, информационная модель, директор школы, обработка информации, организационная база*

İnformasiyalaşdırma prosesi hazırkı mərhələdə təhsilin inkişafı üçün perspektivli istiqamətlərdən biridir. Məktəbin idarə olunmasında informasiya texnologiyalarından istifadə, məktəb rəhbərləri üçün keyfiyyətə yeni bir imkan yaradır. Səmərəlilik və effektivlik baxımından kompüter istifadəsinin nəzərə çarpan üstünlükləri ümumtəhsil məktəblərinin fəaliyyəti və idarə olunması üçün kompüter texnologiyalarından geniş istifadəyə səbəb olmuşdur. Bu texnologiyaların inkişafı və istifadəsi ilə bağlı dünya təcrübəsi və informasiya cəmiyyətində tədris prosesinin ənənəvi təşkili formalarının dəyişdirilməsində açıq tendensiya müşahidə olunmaqdadır. Bununla birgə, təhsilin məzmunu, didaktik yanaşmalar, texnologiyalar da dəyişir.

Məktəb rəhbərinin idarəetmə fəaliyyətinə böyük həcmdə məlumatların işlənməsi daxildir. Bu məlumatın düzgün idarəetmə qərarlarının verilməsinə həqiqətən kömək etməsi üçün obyektiv olmalı, vaxtında hərəkət etməli, idarəetmə obyektindəki dəyişikliklərin dinamikasını əks etdirməlidir. Bundan əlavə, məktəb rəhbərinin bu məlumatları tez və dəqiq, minimal səy və vaxtla işləyə biləcəyi texnologiyalara ehtiyac vardır. Təhsil idarə olunmasında informasiya texnologiyalarından istifadə olunması yeni idarəetmə mühitinin - informasiya məkanının yaranması ilə əlaqələndirilir. Bu mühit şəbəkə texnologiyalarına, qlobal və yerli şəbəkələrə, bu şəbəkədəki resurs mərkəzlərinə və şəbəkə idarəetmə texnologiyalarına əsaslanır. Bu gün informasiya texnologiyaları və informasiya idarəetmə sistemləri təhsilin idarə olunmasının ayrılmaz tərkib hissəsidir. Hazırda bütün fəaliyyətdə olan sistemlər, telekommunikasiya sistemlərinə və resurs mərkəzlərinə əsaslanır.

Təhsilin idarə edilməsində də informasiya texnologiyalarının vəzifələri təhsilin və təhsil mühitinin etibarlılığını artırmaqdır.

Hər bir tədris müəssisəsinin və bu tədris müəssisələrində fəaliyyət göstərən bölmələrin özünəməxsus sənədləri vardır. Qanunvericiliyə, təhsil müəssisəsinin tabe olduğu icra orqanının tələblərinə, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına əsasən müəyyənləşdirilmiş sənədlər rəsmi sənədlər hesab olunur və onların hər birinin tələblərə uyğun şəkildə aparılması, müəyyənləşdirilmiş müddətdə məktəbdə saxlanması, bundan sonra arxivləşdirilməsi və ya tələbə uyğun şəkildə aktlaşdırılaraq məhv edilməsi vacibdir. Növündən asılı olmayaraq təhsil müəssisəsinin akkreditasiyası prosesində məktəb sənədlərinin qaydasında olması böyük əhəmiyyət daşıyır. Həmin sənədləri şərti olaraq qruplaşdırmaq olar. Məsələn, məktəbin qanuni fəaliyyət göstərməsini təsdiqləyən lisenziya (icazə) belə sənədlərə aiddir. Lisenziya məktəbdə (təhsil müəssisəsində) daimi saxlanılan sənədlərdəndir [1, s.197].

Təhsil müəssisəsinin informasiya mühitinə aşağıdakılar daxildir:

- Pedaqoji heyət və şagird kontingenti haqqında məlumatlar;
- Maddi-texniki baza, informasiya resursları;
- İdarəetmə və pedaqoji prosesin avtomatlaşdırılması, informasiyanın işlənməsi və istifadəsi, informasiya mübadiləsinin təmini;
- Tənzimləyici və təşkilati baza, texniki-metodik dəstək.

Müasir kompüter və informasiya texnologiyalarından istifadə edərək təhsil müəssisəsinin informasiya mühitinin təşkilinə nəzər yetirək. İnformasiya təhsili mühitinin aparat bazası kompüterlərə və periferik cihazlara uzaqdan giriş təmin edən lokal şəbəkədir. Bu növ şəbəkənin mövcudluğu məlumatların saxlanmasını təşkil etməyə və eyni anda müxtəlif iş stansiyalarından istifadə etməyə imkan verəcəkdir. Məktəbi idarəetmənin informasiya dəstəyi təlim və tərbiyə prosesinin vəziyyətini xarakterizə edən məlumatların seçilməsi və işlənməsindən ibarətdir.

İdarəetmə praktikası göstərir ki, idarəetmənin funksiyalarının bu şəkildə müəyyənləşdirilməsi idarəetmə subyektlərinin idarəetmənin bütün səviyyələrinə ötürülməli olan məlumatların seçilməsinə və işlənməsinə vahid yanaşmalara nail olmasına imkan yaradır. Optimal idarəetmə üçün əsas şərtlərdən biri məktəb rəhbərinin informasiya dəstəyi sisteminin təşkil olunmasıdır. Bunun üçün isə aşağıdakı məsələlərə diqqət yetirmək lazımdır:

- məktəbin idarə olunmasının informasiya dəstəyi anlayışı dərk olunmalıdır;
- təhsil müəssisəsinin inkişaf strategiyası ilə əlaqəli olan informasiya dəstəyi modellərinin həyata keçirilmə texnologiyası əsaslandırılmalıdır;
- məktəbdaxili məlumatlara əsaslanaraq, informasiya dəstəyi modelinin qurulması;
- informasiya axınına nəzərə almaqla məktəbin idarəetmə modelinin yaradılması.

Təhsil müəssisəsinin informasiya mühitini tərtib edərkən aşağıdakıları nəzərə almaq tövsiyə olunur:

1. İnformasiya mühitindən istifadə edilərkən həll ediləcək vəzifələri müəyyənləşdirmək.

2. İnformasiya mühitinin resurslarından və xidmətlərindən istifadə ilə məşğul olan təhsil prosesinin iştirakçılarını müəyyən etmək.

3. İnformasiya mühitində həll olunan pedaqoji vəzifələri həll etməyə kömək edən proqramı seçmək.

4. İnformasiya mühitinin yaradılması qaydasını müəyyənləşdirmək, həmçinin bütün zəruri maliyyə və iqtisadi məsələləri həll etmək.

İdarəetmə problemləri həllinin ilk mərhələsi informasiyaların toplanmasıdır. Bundan sonra, onlardan istifadənin təşkili başlanır. Bu isə aparıcı mərhələ olub, idarəetmə qərarının səviyyəsini müəyyən edir. İstər informasiyaların miqdarı, istərsə də onların məzmun dolğunluğu nə qədər qanededici olsa da onlardan səmərəsiz istifadə qarşıya qoyulan məqsədə nail olmanın səviyyəsini aşağı salır. Ona görə də informasiyalardan istifadənin təkmilləşdirilməsinə ehtiyac yoxdur. Bu sahədə işin aşağıdakı istiqamətlərini müəyyən etmək olar:

1. Sənədlərin qruplaşdırılması;

2. Artıq məlumatların ixtisarı;

3. Planlı hesabatların səmərəliləşdirilməsi;

4. Statistik və mətni məlumatların uzlaşdırılması;

5. İnformasiyaların təhlilində texniki vasitələrin tətbiqi [3, s. 84].

İnformasiya texnologiyalarından istifadə tədris prosesinin təşkilində dəyişikliklərə səbəb olur. Bunun üçün isə təlim-təربiyə prosesinin təşkilində, habelə təhsil müəssisəsinin idarə olunmasında onların rolunu və yerini müəyyənləşdirmək vacib məsələlərdən biridir. Struktur bölmələrdən və təhsil müəssisələrindən məlumat əldə etməyin səmərəliliyi;

- İnformasiya axınının tənzimlənməsi;

- Hesabatların tez bir zamanda alınması və işlənməsi;

- Verilənlər bazasının operativ istifadəsi – maddi-texniki baza, təhsil müəssisəsinin heyəti, pedaqoji kadrlar haqqında məlumat;

- Mütəxəssislərin təhlil, nəzarət, cari məlumatların hazırlanması funksiyalarına sərf etdikləri vaxtın azaldılması;

- Təhsilin keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi mexanizmi üçün kompüter dəstəyi sisteminin tətbiqi;

- Kompüter şəbəkələri vasitəsilə müəllimlərin metodik işlərinin yerinə yetirilməsinə yardım edilməsi.

Məktəbin idarəetmə prosesində informasiya texnologiyalarının tətbiqinin məqsədi, idarəetmə qərarlarının keyfiyyətini və səmərəliliyini artırmaqdan ibarətdir. Bu isə öz növbəsində sənədlərlə olan işlərdə əməyin azaldılması, idarəetmə qərarlarının verilmə vaxtının azalmasına və idarəetmə mədəniyyətinin inkişaf etdirilməsinə kömək edir.

Ədəbiyyat:

1. Abbasov, O. Təhsilin idarə olunması / O.Abbasov.- Bakı: MM-S,-2016.- 231 s.
2. Əliyev, P. Ümumtəhsil məktəblərinin idarəedilməsi işinin planlaşdırılması/ Bakı: Şahin-MB, -2016. -251 s.
3. Rzayev, O. Təhsilin idarə olunmasının əsasları. Dərs vəsaiti. / O.Rzayev, S. Məmmədov, Ş. İsmayılov - Bakı: Mürtəcim, - 2010. -230 s.
4. Quliyev, F. İdarəetmənin informasiya texnologiyaları/ -Bakı, -2009.- 301 s.
5. Məmmədzadə R. Təhsildə keyfiyyət aparıcı istiqamətlərdən biri kimi/ Bakı:Müəllim, 2010, 168 s.
6. Kərimov, S. İdarəetmənin informasiya texnologiyaları və korporativ informasiya sistemləri/ Bakı,- 2010. -427 s.

URL: http://lbz.ru/gazeta/vyp/nomer.php?ELEMENT_ID=1330

Summary

The Role of Information Support in School Management

Information systems have become an integral part of modern society. The information environment of society is constantly improving, which is impossible without computers and databases. The use of information technology is the most effective tool for using information support in the management of secondary schools. It can be used to meet the growing demand for education and optimize management. In order to create a unified information space for a secondary school, the issues of creating a unified system of school pedagogical information, determining its content and volume, shaping data flows, choosing data collection methods, optimizing the use and storage of information were raised.

Резюме

Роль информационной поддержки в управлении общеобразовательными школами

Информационные системы стали неотъемлемой частью современного общества. Информационная среда общества постоянно улучшается, что невозможно без компьютеров и базы данных. Использование информационных технологий является наиболее эффективным инструментом использования информационной поддержки в управлении общеобразовательными школами. Его можно использовать для удовлетворения растущего спроса на образование и оптимизации управленческой деятельности. В целях создания единого информационного пространства для средней школы были затронуты вопросы создания единой системы школьной педагогической информации, определения ее содержания и объема, формирования потоков данных, выбора методов сбора данных, оптимизации использования и хранения информации.

Rəyçi: p.f.d., dos. N.E.Zeynalova